

Фінансування енергозберігаючих технологій компанією НЕФКО, регіональний досвід та завдання

Розглянуто питання необхідності енергозберігаючих технологій, можливості реалізації проектів у сфері енергозбереження, механізми їх фінансування. Представлено приклади реалізованих проектів з енергозбереження компанії НЕФКО. Запропоновано програму заходів та завдань для реалізації досвіду компанії НЕФКО в Україні.

Ключові слова: енергозбереження, чисте виробництво, програмні заходи, енерго-ефективність, фінансова організація.

Використання альтернативних джерел енергії, екологічні та природоохоронні проекти, що спрямовані на досягнення екологічних цілей, займають усе більш вагомому позицію у розвитку світової економіки. Діяльність з впровадження і використання технологій у сфері енергозбереження є важливим фактором у визначенні рівня розвитку країни. Практична реалізація програм енергозбереження та «чистого виробництва» є не лише екологічною вигодою для їх учасників. Проекти екологічного та економічно ефективного характеру, як найбільш пріоритетні, отримують суттєву матеріальну підтримку від різних інвестиційних фондів.

Як показує практика, питання з реалізації енергозберігаючих проектів можуть бути вирішені, коли існуючі проблеми виділяються в окрему структуровану ефективну систему, зосереджуються за територіальною ознакою, всебічно досліджуються в рамках впливу на зовнішнє середовище, встановлюються причини виникнення проблем, визначаються основні цілі і конкретні рекомендації щодо їх досягнення. Для досягнення позитивного результату з реалізації проекту до складу учасників мають входити лише ті суб'єкти, які мають безпосереднє зацікавлення, реальні матеріальні можливості та інтелектуальний потенціал [1]. Провідні позиції з питань досліджень та практичної реалізації технологій енергозбереження та енергоефективності, як і в інших видах економічної діяльності, займають Японія, США та Європейський Союз.

Метою даної статті є дослідження досвіду європейської міжнародної компанії НЕФКО у сфері енергозбереження, визначення можливостей його поширення в українських умовах та завдань у цій сфері на регіональному рівні.

Північна Екологічна Фінансова Корпорація (NEFCO – Nordic Environment Finance Corporation) – міжнародна фінансова організація, створена у 1990 році урядами п'яťох північних країн: Данії, Ісландії, Норвегії, Фінляндії і Швеції. Головний офіс розміщений у Гельсінкі (Фінляндія). НЕФКО надає кредитні кошти та капітальні інвестиції для реалізації різних природоохоронних проектів у Східній Європі, перш за все в Україні, Росії і Білорусі. У розпорядженні корпорації кошти на загальну суму 420 млн. євро.

Основні пріоритетні напрямки фінансування пов'язані з проектами, що сприятимуть покращенню екологічної ситуації у Північному регіоні, зокрема: пом'якшення наслідків зміни клімату, запобігання викидам токсичних речовин в атмосферу, зменшення забруднення води, ґрунту, зменшення використання

енергії, зменшення шкідливих відходів, ліквідація гарячих екологічних точок в Арктичному та Баренцовому регіонах, економія сировини.

З 1996 р. Північний фонд екологічного розвитку здійснює програму кредитування НЕФКО «Чисте виробництво» з метою спільної діяльності зі скорочення промислового забруднення шляхом ефективного використання енергетичних і сировинних ресурсів. Основним завданням програми є підтримка успішних екологічних і економічно ефективних проектів як прикладів позитивної практики, що відповідає принципам сталого розвитку промислового виробництва та інших видів економічної діяльності. Схему роботи із заявкою на отримання фінансування з джерел НЕФКО відображено на рис. 1.

Основним критерієм оцінки проектів є природоохоронний ефект, виражений у кількісних показниках. Чисте виробництво потребує оновлення технологічних методів і устаткування. Максимальна сума позики, яку може надати НЕФКО за програмою кредитування «Чисте виробництво», 350 000 євро на термін до 5 років, при цьому частка НЕФКО не повинна перевищувати 90% вартості проекту. Витрати, пов'язані з юридичним забезпеченням проекту, НЕФКО бере на себе, а витрати на підготовку бізнес-плану, реєстрацію, страхування та оцінку заставного майна є витратами позичальника.

В Україні компанія НЕФКО розпочала свою діяльність у 2007 р. У 2010 р. український парламент ратифікував рамкову угоду з НЕФКО. До 2011 р. кредитний портфель уже налічував 85 проектів, реалізованих у нашій державі, більшість з яких була пов'язана з енергоефективністю, відновлювальною енергією та чистим виробництвом [4].

Як приклад енергоефективного виробництва можна представити українське підприємство з виготовлення електричних ламп у Львові ВАТ «Іскра». Маючи 2200 працівників, «Іскра» є одним із найбільших працедавців на заході України у Львівській області. На цьому підприємстві щорічно виготовляється близько 230 мільйонів ламп, 12% з яких належать до енергоефективних джерела світла, окрім того, основна частина продукції експортується у 33 країни світу. Як відомо, в Україні продукція підприємства продається під маркою «Іскра», але в більшості європейських країн вона відома як «Volta» (Вольта). У 2009 р. за програмою «Чисте виробництво» НЕФКО надала кредит українському підприємству ВАТ «Іскра» для реконструкції плавильних печей, що дозволило скоротити річне використання природного газу на 890 тис. м³. Очікуваний економічний ефект – 180,5 тис. євро/рік. Окрім того, використання нової електропечі дозволило скоротити викиди вуглекислого газу.

Успішним прикладом реалізації проекту, фінансованого НЕФКО, є фермерське господарство ім. Шевченка у Рівненській області, де працює 130 осіб. Отриманий кредит від НЕФКО був використаний для виробництва біопалива із насіння рапсу, забезпечення власним паливом тракторів, комбайнів, автотранспорту господарства. Це дало змогу економити до 30 тис. євро на рік, враховуючи, що вартість біопалива приблизно у 2,5 рази нижча від звичайного палива. Господарство ефективно використовує й власні ресурси: побічний продукт від виробництва рапсового масла гранулюється і використовується як паливо при теплопостачанні, а також у кормі свійським тваринам. Інвестуючи у місцеві відновлювані джерела енергії, компанія сприяє скороченню викидів в атмосферу парникових газів. Згідно з підрахунками, проект дозволив зменшити викиди вуглекислого газу на понад 3,6 тис. т/рік [5].

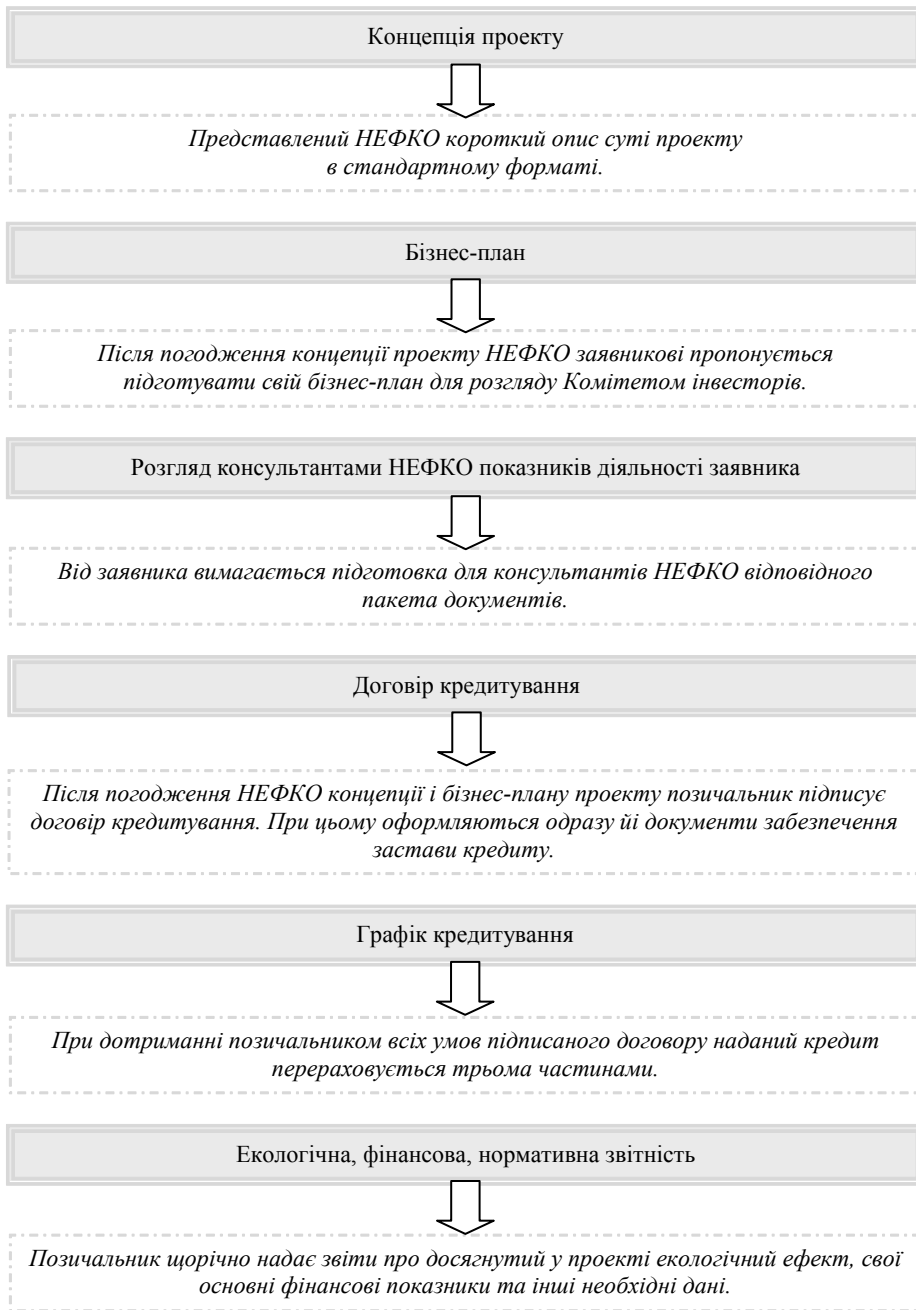

Рис. 1. Схема роботи із кредитною заявкою на фінансування проекту НЕФКО
(Складено за даними офіційного сайту НЕФКО [4].)

В Івано-Франківську фокусування на таких енергозберігаючих заходах, як заміна вікон, теплоізоляція, встановлення теплових агрегатів у 9 школах та дитячих садках міста, дозволило заощаджувати близько 1 млн. грн. на рік. Вар-

тість проекту склала 3,6 млн. грн. з окупністю 3,5 року, частка фінансування НЕФКО – 83%.

Інвестиції в розмірі понад 10 млн. євро (з них 2,2 млн. євро – частка НЕФКО) у виробництво водоемульсійних фарб в Одесі дозволили отримати прямі екологічні вигоди від виробництва та зменшення вантажних перевезень з Єстонії (зменшення викидів вуглекислого газу).

Діяльність компанії НЕФКО сприяла ініціативам Львівщини у створенні власної регіональної Програми енергозбереження.

Програма енергозбереження для населення Львівщини є спеціалізованою програмою, орієнтованою на підвищення ефективності та зменшення обсягів використання енергетичних ресурсів населенням. Мета Програми – реалізація комплексу заходів із термореновації будівель та альтернативного енергозабезпечення [9].

Досвід реалізації Програми, прийнятої у 2008 р., демонструє важливість послідовності у вирішенні проблем підвищення енергоефективності, яка передбачає:

- створення на місцях постійних консультаційних центрів з енергоефективності, а також формування на цій базі ініціативних груп з енергоефективності та енергозбереження з широким залученням представників місцевих управлінських структур, неурядових організацій і громадськості;
- виконання демонстраційних енергоефективних пілотних проектів з навчанням місцевого персоналу та поширення їх знань на реалізацію нових об'єктів будівництва (реконструкції) на території реалізації аналогічних пілотних проектів;
- створення умов на державному рівні для координації зусиль управлінських структур усіх рівнів, неурядових організацій і громадськості щодо розповсюдження накопиченого досвіду в інших регіонах, у т. ч. розробка та узгодження змін та доповнень до чинної законодавчої та нормативної бази.

Враховуючи, що в Україні протягом десятків років сформувався великий потенціал економії паливно-енергетичних ресурсів, який перевищує 55% до загального обсягу їх споживання, здійснення програмних енергоощадних заходів стає надзвичайно ефективним бізнесом. Реально на 5-річний період можна прогнозувати, що в режимі самоокупності споживання енергії на побутові цілі та цілі опалення в регіоні можуть бути зменшені на 30%. Альтернативна енергетика та використання місцевих видів палива за відповідних капіталовкладень може зменшити споживання газу в регіоні до обсягів власного видобутку.

У рамках реалізації обласної Програми енергозбереження для бюджетної сфери і населення на 2006–2008 рр. вперше в Україні розроблено ефективний механізм стимулювання впровадження енергозберігаючих заходів. Суть даного механізму полягає в тому, що обласний бюджет відшкодовує позичальникам, які отримали кредит на заходи з енергозбереження, відсоткову ставку у розмірі 15% річних.

З метою практичного запровадження даного механізму розроблено та затверджено розпорядженням голови облдержадміністрації Порядок відшкодування відсотків за кредитами, залученими фізичними особами на впровадження енергозберігаючих заходів.

Згідно з даним Порядком, відшкодування відсотків здійснюється на підставі Генерального Договору про співробітництво між головним розпорядником коштів обласного бюджету, передбачених на фінансування заходів з енергозбереження, та кредитно-фінансовою установою.

Відшкодування відсотків за кредитами здійснюється на впровадження таких енергозберігаючих заходів:

- утеплення стін будинків, підлоги, горищ та дахів;
- встановлення рекуператорів тепла;
- встановлення та заміну вікон, вхідних дверей та віконно-балконних конструкцій;
- встановлення та реконструкцію електроопалення за енергозберігаючими технологіями;
- встановлення та реконструкцію індивідуальних систем опалення, у тому числі альтернативних до природного газу.

Відлагоджений механізм співпраці НЕФКО та регіональних органів влади показав свою ефективність. Разом з тим, для більш успішного використання досвіду компанії НЕФКО в Україні на регіональному рівні потрібно задіяти ширшу системну програму заходів, яка б включала:

- розробку і застосування механізмів стимулювання до впровадження енерго та ресурсозберігаючих технологій, альтернативних джерел енергії, екологічно безпечних виробництв та технологій, інновацій у сфері природокористування;
- проведення аналізу та створення банку даних щодо успішних практик суб'єктів досліджень та господарювання у сфері екології та енергозбереження;
- використання прикордонної співпраці малого й середнього бізнесу в питаннях енергоефективності та інноваційних технологій використання відновлювальних джерел енергії;
- навчання керівників підприємств, представників громадських організацій, державних службовців, керівників органів місцевого самоврядування сучасним підходам до розробки політики та впровадження енергоефективних, ресурсозберігаючих технологій, освоєння альтернативних джерел енергії та запровадження екологічно безпечних виробництв;
- сприяння впровадження систем екологічного управління серед суб'єктів малого та середнього бізнесу;
- створення асоціативно-підприємницьких структур у галузі енергетики та екології.

В цілому, реалізація даних завдань повинна привести до створення регіонального інноваційного проекту як платформи для співпраці науковців та бізнесменів, формування сприятливого середовища для розвитку підприємств малого й середнього бізнесу, роботи дослідних лабораторій тощо.

Список використаних джерел

1. Белінська Я. В. Особливості фінансування заходів з підвищення енергоефективності міжнародними фінансовими організаціями / Я. В. Белінська // Вісник Донецького нац. університету. – 2011. – Вип. 2. – С. 25-30. – (Сер. В. : Економіка і право).
2. Енергоефективність як ресурс інноваційного розвитку: Національна доповідь про стан та перспективи реалізації державної політики енергоефективності у 2008 році / С. Ф. Єрмілов, В. М. Геець, Ю. П. Яценко, В. В. Григоровський, В. Е. Лір та ін. – К. : НАЕР, 2009. – 93 с.
3. Інформаційно-аналітична довідка щодо співробітництва з міжнародними фінансовими та донорськими організаціями від 10 лютого 2012 р. Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. – Режим доступу : <http://minregion.gov.ua/index.php?option=com>

k2&view=itemlist&layout=category&task=category&id=283&Itemid=-244&lang=uk&limitstart=10.

4. Офіційна Інтернет сторінка НЕФКО. – Режим доступу : www.nefco.org.
5. Діяльність НЕФКО в Україні. – Режим доступу : http://www.unece.org/fileadmin/DAM/energy/se/pp/eneff/eneff_feei_Kiev_April11/10_Schevshuk.pdf.
6. Програма кредитування НЕФКО чисте виробництво. – Режим доступу: http://www.nefco.org/files/CP_RUS_115X210_LORES.pdf.
7. Рейтинг енергоефективності областей України. Випуск пілотного рейтингу Ukrainian Energy Index. – Режим доступу : http://www.energy-index.com.ua/media/report/pdf/Ukrainian_Energyefficiency_Index_Report_1.pdf.
8. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2015 року. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 липня 2006 р. N1001. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1001-2006-%D0%BF>
9. Програма енергозбереження для населення Львівщини на 2009 – 2012 роки. Рішення Львівської обласної ради від 08.12.2009 р. № 1096. – Режим доступу : <http://www.loda.gov.ua/ua/priorities/energysaving/Programs/>.
10. Українська програма підвищення енергоефективності (УКЕЕР). – Режим доступу : <http://www.ukeep.org/>
11. Report “Market Survey 2011. Opportunities for energy efficiency sector in Ukraine: owners associations invest in renovation projects. Elaborated by CFI Tebodin Ukraine for NL EVD International. – 2011. – Режим доступу: http://www.agentschapnl.nl/sites/default/files/bijlagen/Market%20Survey_Opportunities%20for%20energy%20efficiency%20sector%20in%20Ukraine_0.pdf.

Вознюк Н. А., Пятак В. А. Финансирование энергосберегающих технологий компанией НЕФКО, региональный опыт и задачи.

Рассмотрены вопросы необходимости энергосберегающих технологий, возможности реализации проектов в сфере энергосбережения, механизмы их финансирования. Представлены примеры реализованных проектов по энергосбережению компании НЕФКО. Предложена программа мероприятий и задач для реализации опыта компании НЕФКО в Украине.

Ключевые слова: энергосбережение, чистое производство, программные мероприятия, энергоэффективность, финансовая организация.

Voznyuk M. A., Pyatak V. A. Funding for Energy-Saving Technologies by NEFCO, Regional Experiences and Challenges.

The issues of the energy saving technologies importance, the possibilities of energy-saving projects implementation and mechanisms of their funding are outlined. The examples of completed projects on energy-saving financed by NEFCO are presented. A program of activities and tasks for the implementation of NEFCO experience in Ukraine is proposed.

Key words: energy saving, friendly production, program activities, energy efficiency, financial institution.

Надійшло 28.05.2012 р.